

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

מד.

[א] ב"ק: כ"ב (במלות); ג' כ"ג (כא); א' ז"ל (ובמקומו); ד' לקמן פ"ג; ט' מגילה ג' ע"ט; ו' שמענין זו למילה; [ז] ק"ל ג'.

לעוי רש"י

אורטי"א"ש [אורטי"א"ש]. ספרים. אל"ים. אלוס.

מוסף רש"י

פלילות. ר"כ (לקמן פ"ג).

רבינו הגנאל

מלשון חטא ישראל אע"פ שחטא ישראל קרי להו רהמנא. בני חלפי בין הדס רע כדגריסין מין לובל הגולל. וגם עברו את ברייתו וגם לקחו מן החיים וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם ה' גמ. מלמד שחטא על חמשה חומשי תורה. א"ל ריש גלותא לרב הונא עכן חטא בניו ובנותיו מה עשו שלקחן יהושע. א"ל לויטעמך כל ישראל. אלא לדרותם. כלומר ליתרם כדכתיב וכל ישראל ישמעו ויראו. כתיב וישרפו אותם באש ויסקלו אותם באבנים תרתי עבד כוהו אמר רבינא כנון בגדים וכלי במריפה בעלי חיים בסקילה. כתיב ויציקום לפני ה' מלמד שחבטן עמד ואמר רבן מקרא כחוב כן ולא יפה דרש רבי שלח שיחשע עינה: אשה גרמה להס. שלא היה לך לאסור עליהם שמת ירחו: וסיני דקאמר לנו צני. רק שללה ודחתה דחזו שלא תחייבם עוה: היכי עזי. דמשתחוה לאדם זלילה דכיון דאמר לו הלנו אתה אס לנרנו (יהושע ה) מכלל זלילה הוא דאי ציממא וכי לא היה מכיר בין שרי ישראל לשרי אומות העולם: שמה שז הוא. ואין מוטיאין שם שמים על המזיק ועלום שם שמים הוא שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום וכ"ש שאין משתחוה לדומה כמשתחוה לשעירים: אמר

עין מ"ט איענוש. ישראל עליה הלא מן הנסמרות היא: חטא ישראל. מלל אמר חטא העם עדיין שם קדושתם עליהם: חילפי. אורטי"א"ש: מושך בערלה. משך את עור אמתו ממיד עד שנשמרצבה וכסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול: פשיטא. הא ר' זילעא גופיה אמר דעבר על כל המורה: לא פקר. לא הפקיר עליו כל כך: בערה המאורסה כתיב כי עשתה נבלה זישראל: כולי האי. רע לשמים ורע לזריות לזייש את משפחתה ולאוסרה על בעלה: דייגה נערה המאורסה. נעטו לסקלו: לדרוסן. שיראו את קלקולו ויהרו בעלמן ולא יוספו למועול זכרם: הראוי לשייפה. כסף וזהב זבגדים: הראוי לסקילה. הוא שורו וצנהמומי. וקנס היה לרדות את האחרים: זילעא דמלפא. טליט של אמר נקי זן יומו¹ שמכניזן אותו למילת מלכזשים לזוש שלא יתלכלך זמרו: סרבנא דזריפה. זכוע זכרין שקורין אל"ים: זה משה. כשהיה זכרין לזקק רחמים על ישראל היה מדבר כלשון רכה: פליטא. דין: ולו הואלנו. ולואי שהואלנו ליטש ולא לעבור את הירדן משמע שטוב היה לנו שלא לקיים מצוותך שאמרת לנו קום עבור את הירדן: קום לך. משלך ומידך היטה זאת להם שאף שזכילן וענשו שלא קיימת את דברי: ריחקם ששים מיל. הר גזרים ורע עיזל רחוקים ששים מיל מן הירדן זמסכת סוטה (ד' טו). ושם הקימו את האזנים: כן עשה יהושע. מקרא כחוב כן ולא יפה דרש רבי שלח שיחשע עינה: אשה גרמה להס. שלא היה לך לאסור עליהם שמת ירחו: וסיני דקאמר לנו צני. רק שללה ודחתה דחזו שלא תחייבם עוה: היכי עזי. דמשתחוה לאדם זלילה דכיון דאמר לו הלנו אתה אס לנרנו (יהושע ה) מכלל זלילה הוא דאי ציממא וכי לא היה מכיר בין שרי ישראל לשרי אומות העולם: שמה שז הוא. ואין מוטיאין שם שמים על המזיק ועלום שם שמים הוא שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום וכ"ש שאין משתחוה לדומה כמשתחוה לשעירים: אמר

לא נאמר אלא כשלים ויששה איש אלא זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובה של סנהדרין אמר רב נחמן אמר רב מאי דכתיב¹⁰ ותחוננים ידבר רש ועשיר יענה עזות תחוננים ידבר רש זה משה ועשיר יענה עזות זה יהושע מאי טעמא אילמא משום דכתיב ויציקום לפני ה' ואמר רב נחמן בא וחבטן לפני המקום אמו פנחם לא עביד הכי¹¹ (דכתיב) ויעמד פנחם ויפלל ותעצר המגפה¹² ואמר ר' אלעזר ויתפלל לא נאמר אלא ויפלל מלמד שעשה פלילות עם קונו בא וחבטן לפני המקום אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו עשירים וארבעה אלף מישראל דכתיב¹² והיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף ואלא מהכא¹³ למה העברת העביר את העם הזה את הירדן משה נמי מימר אמר¹⁴ למה הרעתה לעם הזה אלא מהכא¹³ ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי¹⁶ והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם¹⁵ מ' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש¹⁷ כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי¹⁸ ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו'¹⁹ ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו'²⁰ ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן²¹ אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו לבליה חיישינן שמא שר הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל

דנסמרות משעברו ונגלות לעולם אמר ליה רבי נחמיה וכי ענש על הנסמרות והלא כבר נאמר עד עולם ואי קאי עד עולם אנסמרות ע"כ יש השוותן דצואתו ענין דקאי אנגלות קאי אנסמרות דמסממא קאי צוה אס איתא דקאי אתרווייהו אלא ודאי לא קאי אנסמרות כלל שזו היא הסברה דלא מיענשי אחריתי עלייהו לעולם ולא כתיב נסמרות אלא להקיש להו נגלות דכסס שלא ענש על הנסמרות קודם שעברו שזו הסברה כך לא ענש על הנגלות ולהכי איתא היקש ונקודה דאי לאו נקודה היא דאיהי היקש דלא מיענשי עונשא רבא אכל זוטא מיענשי לפי שהיה ללש ולפי' נקודה דעיין לא מיענשי לר' נחמיה: ימישז לר' נחמיה: ואתם ריחקתם ששים מילין. דהר גזרים ורע עיזל היו רחוקים ששים מיל מן הירדן כדאיתא דפרק אלו נאמרין (סוטה ד' טו). ויש לתמוה והלא כדון עשה דהא כתיב והיה צעזכס את הירדן תקימו את האזנים אלה אשר אנכי מנאם אתכם כיום צהר עיזל ומה היה יכול לעשות שלא מנאם הר גזרים ורע עיזל עד שם ודפרק אלו נאמרין¹ פליגי תנאי דתניא הלא המה צעזכר הירדן מעבר הירדן ואיך דברי ר' יהודה פירוש זכחוק מן הירדן היושז צעזכר אלו הר גזרים ורע עיזל שישעין זבן כותים ר"א אומר הלא המה צעזכר הירדן סמוך לירדן דאי מעבר הירדן ואיך והכתיב והיה צעזכר את הירדן וס"ל לר"א דהר גזרים ורע עיזל שצמטון לירדן דבר המנוב ושנים היו וצירושלמי אמר מה מקיים רבי אליעזר הר גזרים ורע עיזל ז' גבושית עשו וקראו לאתה הר גזרים ולאחת הר עיזל על דעתיה דר' יהודה ששים מיל הלכו זאומה היום על דעתיה דר' אליעזר לא זו ממקומן והשתא ר' שילא דהכא סבר דקראי כר' אליעזר והיה לו ליהושע לעשות כן והוא הלך להר גזרים ורע עיזל שצין הכותים ורז דלאמר הכא ליהושע שפיר צעז מני סבר כרבי יהודה או כר' אליעזר: חיישינן שמא שר הוא. דוקא צעדות וזכרים מקום שאין בני אדם מוטיאין דשכיחי שם שדים אפי' ציוס כדהיהא דפ' זמל דעצמות (ד' קכז). ושם שעלה להר אכל צעיר אפילו זלילה לא חיישין דאי לא הכי היאך אדם נותן שלום לחזירו זלילה והיאך אשה מתגרשת זלילה והא דלא משני הכא דחזו לה צוואה דצוואה כדמשני (זיכמות סס) משום דאין צוואה ניכרת זלילה: הא

1. חטא ישראל וגם עברו את ברייתו אשר צויתו אותם וגו' לקחו מן החרם וגם נגבו וגם בחשו וגם שמו בכליהם: יהושע ז יא
2. ועל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה תפיש ההוא מעמיה את ברייתו הפרי: בראשית ז די
3. והיה העלף בהרם ישרף באש אוהו ואת כל אשר לו כי עבר את ברית ה' וכי עשה נבלה בישראל: יהושע ז טו
4. והוציאו את הנער אל פתח בית אביה וסקלוה אנשי עירא באבנים ומתה כי עשתה נבלה בישראל לזנות בית אביה ובערתה הרע מקרבך: דברים כ כא
5. ויחזק יהושע את עין בן זרח ואת הספס ואת האדרת ואת לשון התיב ואת בניו ואת בניו ואת שורו ואת חמרו ואת צאנו ואת אהלו ואת כל אשר לו וכל ישראל עמו ויצלו אתם מעוק עכור: יהושע ז כד
6. ויאמר יהושע מה עברתו יעקבך? ביום הזה ורגמנו אתו כל ישראל אבן וחרפנו אתם באש וסקלו אותם באבנים: יהושע ז כה
7. ויארא בשלל אדרת שבער אתה טובה ומאתים שקלים ספס ולשון ורב אחד חמשים שקלים משקלו ואתמדם ויפקחם והגם טמונים בארץ בתוך האדמה ויחכמו תחתיה: יהושע ז כא
8. ויחזקו מותרו האהל ויבאו אל יהושע ואל כל בני ישראל ויחבקו לפניו: יהושע ז כג
9. ורבי מהם אנשי העי בשלשים ושישה איש וירדום לפני השער עד השברים ויבום מפורד וימס לבב העם והיה לקיים: יהושע ז ה
10. ותחוננים ידבר רש ועשיר יענה עזות: משלי ח כב
11. ועמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה: תהלים ק ל
12. והיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף: מדבר כה ט
13. ויאמר יהושע איה אדני אלדום למא העברת העברי את העם הזה את הירדן לתת אתנו ביד האמרי להאבידנו ולו הואלנו ונשב בעבר הירדן: יהושע ז יא
14. ותשב משה אל ה' ויאמר אדני למא הרעתה לעם הזה למא זה שלקחתי: שמות ח כב
15. ויאמר ה' אל יהושע קם לך למא זה אתה נפל על פניך: יהושע ז יא
16. והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בחר עיבד ושרת אותם בשיר: דברים כד
17. כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה: יהושע יא טו
18. ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' ויאמר ה' אל יהושע קום לך דריש ר' שילא א"ל הקב"ה שלך קשה משלהם אני אמרתי והיה בעברכם את הירדן תקימו ואתם ריחקתם מ' מיל בתר דנפק אוקים רב אמורא עליה ודרש כאשר צוה ה' את משה עבדו כן צוה משה את יהושע וכן עשה יהושע לא הסיר דבר מכל אשר צוה ה' את משה א"כ מה ת"ל קום לך א"ל אתה גרמת להם והיינו דקאמר ליה בעי ועשית לעי ולמלכה כאשר עשית ליריחו ולמלכה וגו' ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו] היכי עביד הכי והאמר רבי יוחנן אסור לו לאדם שיתן שלום לחבירו לבליה חיישינן שמא שר הוא שאני התם דקאמר ליה אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' ודילמא משקרי גמירי דלא מפקי שם שמים לבטלה א"ל

כאשר עשית ליריחו ולמלכה רק שללה ודחתה דחזו זלילה דכיון דאמר לו הלנו אתה אס לנרנו (יהושע ה) מכלל זלילה הוא דאי ציממא וכי לא היה מכיר בין שרי ישראל לשרי אומות העולם: שמה שז הוא. ואין מוטיאין שם שמים על המזיק ועלום שם שמים הוא שנאמר (שופטים ו) ויקרא לו ה' שלום וכ"ש שאין משתחוה לדומה כמשתחוה לשעירים: אמר